

Pätkätöläisyyden kurimuksessa kamppailevat prekaarit ovat jo muutaman vuoden ajan yrittäneet saada yhteiskuntakritiikkiään esille. Eetu Viren käynnisti muutama vuosi sitten tv-esiintymisellään keskustelun ”paskaduuneista”. Voima-lehti ja miksei myös Helsingin Sanomien Nyt-liite ovat myös profiloituneet prekaarien äänenkannattajiksi. Tänä vuonna on ilmestynyt kaksi debattikirjaa, joissa hahmotellaan ja edistetään prekaarien agendaa (”Paskaduunista barrikadille”) ja toisaalta analysoidaan koulutettujen prekaarien muuttuvaa asemaa markkinoiden puristuksessa (”Ilsen alistus”). Kirjojen kirjoittajat ovat luonnollisesti itsekin prekaareja, erilaisia pätkätöitä tekeviä akateemisia toimittaja-tutkija-freelancereita.

Paskaduuni-kirjassa luonnollisesti korostuvat pätkätöiden epämiellyttävät puolet. Näitä ovat työnantajien väärinkäytökset, molemminpuolinen epälojaalisuus ja töiden ikävyys yhdistettynä heikkoon palkkaan. Todellisten epäkohtien ohella lukijaa jää kuitenkin askarruttamaan se, missä määrin kyseessä on pettyneiden prekaarien turhautuminen siihen, että työelämän arki ja työllistymismahdollisuudet eivät vastaa omia haaveita siitä, että voisi tehdä kiinnostavia ja miellyttäviä media- ja tutkimusalojen töitä turvatussa työsuhteessa. Tähän voi tietysti olla muitakin syitä kuin yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuus; yksi ilmeinen selitys saattaa olla media-alan ylimitoitettu koulutustarjonta, joka tuottaa liikaa alan osaajia suhteessa työmarkkinoiden tarpeisiin. Kovin paljon kirjoissa ei kiitosta heru yhteiskunnalle ja ay-liikkeelle siitä, että nykyisin pätkätöistäkin kertyy eläkettä ja lomakorvauksia.

Anna-Reetta Korhosen, Jukka Peltokosken ja Miika Saukkosen Paskaduuni-

ni-pamfletti on nimensä mukaisesti kehoitus barrikadeille. Kirjan loppupuolella innostetaan prekaareja vastarintaan ja kapinaan (mitä se sitten käytännössä merkitseekään) sekä halutaan säätelytoimia, joilla pätkätöyt tehtäisiin työnantajille kalliimmiksi. Kirjan loppuosassa on niin ikään esitelty erilaisia ”vastarinnan” muotoja, joiden kirjoittajat katsovat kaiketi jollain tapaa edistävän prekaarien kapinaa: tällaisia esimerkkejä ovat Helsingissä pari vuotta sitten tapahtunut euromayday -mellakointi, itsenäisyyspäivän kuokkavierasmellakat ja Ranskan vuoden 2005 suuret lähiömellakat.

Kirjan radikaali eetos tuodaan esiin jo alkusanoissa: ”haluamme eroon kaikista yhteiskunnallisista suhteista, joissa toinen osapuoli on käskytettävä, alamainen ja palvelija”. Kirjoittajat eivät tunnu hahmottavan sitä, että pitkälle vietynä tällainen vaatimus johtaisi tietysti palkkatyön loppuun ja siihen, että kaikkien olisi ryhdyttävä yrittäjiksi. Tällöin ei kukaan olisi enää toisen käskytettävänä, mutta maksavia asiakkaita saadakseen olisi jokaisen ryhdyttävä itse itsensä riittäväksi. Kirjan lopussa on liitteenä lyhyt tietopaketti pätkätöiden levinneisyydestä ja oikeudellisesta asemasta.

Jussi Vähämäen teos on lukijalle haastavampi kuin prekaarielämän tosielämäkekertomuksia sisältävä Paskaduuni-kirja. Vähämäki aloittaa Nietzscheillä ja päättää Foucaulttiin. ”Itsensä alistamisessa” on viime kädessä kyse siitä, että useimmat meistä joutuvat markkinoiden paineessa alistamaan itsensä joka päivä ja menemään töihin sen sijaan, että emansipoituneesti voitaisiin olla taloudesta riippumattomia ja tehdä jotain mukavampaa. Vähämäki kytkee tämän aivan oikein myös luottomarkkinoihin ja asuntovelkoihin, jotka luovatkin monelle ohittamatoman kannustimen työssäkäyntiin.

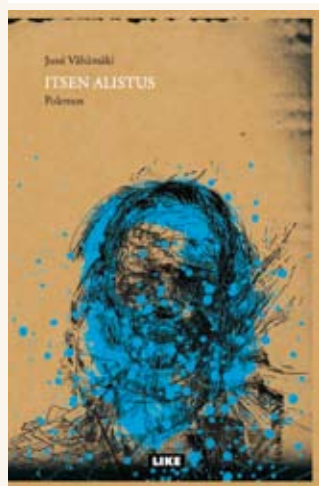
**PASKADUUNISTA
BARRIKADILLE**
PREKARIAATIN JULISTUS
Anna-Reetta Korhonen,
Jukka Peltokoski ja Miika Saukkonen

Anne-Reetta Korhonen, Jukka Peltokoski
ja Miika Saukkonen:

Paskaduunista barrikadille

Prekariaatin julistus

Into-pamfletti, Keuruu: Like-kustannus,
2009, 156 s.

Jussi Vähämäki:

Itsen alistus

Työ, tuotanto ja valta tietokykykapitalis-
missa

Keuruu: Tutkijaliitto & Like-kustannus,
2009, 244 s.

Jaakko Kiander
Johtaja
Palkansaajien tutkimuslaitos
jaakko.kiander@labour.fi

Marxilaishenkisen kritiikin mukaan tämä merkitsee väistämättä sitä, että vapaus on illuusio. Tulkinnat saattavat kuitenkin olla hieman pitkälle meneviä tavallisen ihmisen näkökulmasta.

Vähämäki analysoi yhteiskunnan ja markkinatalouden muutosta toisen maailmansodan jälkeisestä keynesiläisen politiikan ja fordistisen tuotannon maailmasta nykyiseen. Edellistä luonnehti täystyöllisyys ja vakaammat työsuhteet, jälkimmäistä taas kasvava epävarmuus ja työn luonteen muuttuminen; fyysinen työ vähenee ja tietotyö lisääntyy. Vähämäki osoittaa tekstissään suurta lukeneisuutta. Voi kuitenkin olla,

että kun muutosta korostetaan, sitä samalla liioitellaan. Vaikuttaa siltä, että teorialähtöisessä tekstissä palkkatyön luonteen muutosta ja samalla myös palkkatyön kielteisiä piirteitä ja siihen liittyvää alistamista liioitellaan vahvasti. Empiiristen tutkimusten mukaan useimmat ihmiset kuitenkin pitävät työtä tärkeänä ja jopa pitävät työstään.

Perustuloko vapauttaisi paskaduuneista?

Sekä Paskaduuni-kirjan kirjoittajat että Jussi Vähämäki päätyvät samaan johto-

päätökseen: ainoa kestävä ratkaisu prekaarien ahdinkoon on kansalaispalkka tai perustulo. Vain säännöllinen perustulo voisi vapauttaa prekaarit ja muut itsensä alistajat siitä nöyryytyksestä ja vapauden menetyksestä, mitä ikävien töiden tekeminen pienellä palkalla merkitsee.

Korhosen ja kumppanien kirjassa perustulovaatimuksen yhdistäminen valankumousromantiikkaan luo tahatonta komiikkaa; työssäkävyn (ja myös monenlaisia paskatöitä tekevän) ja veroja maksavan enemmistön pitäisi alkaa maksaa perustuloa koulutetuille nuorille, jotta näiden ei tarvitsisi alistua ikävissä työtehtävissä muiden käskettäväksi – ja jotta prekaarien etujoukko voisi paremmin keskittyä kokopäiväiseen kapinointiin. Kirjoissa ei juurikaan pohdita perustulon rahoittamista eikä siihen liittyviä erilaisia kannustinongelmia.

Lukijalle jää kirjoista kahtalainen vaikutelma: toisaalta päätöksissä on monenlaisia ongelmia ja epäoikeudenmukaisuuksia, joihin pitäisi puuttua. Toisaalta tuntuu siltä, että kirjoittajat ja myös kirjoissa siteeratut (Paskaduuni-kirjassa on runsaasti eri ihmisten kertomuksia omista kokemuksistaan) katsovat, ettei heidän oikeasti pitäisi joutua tekemään ikäviä töitä. Juuri tähän työstä vapauttamiseen tarvitaan perustuloa, jonka turvin voitaisiin elää vapaammin ja välttää jatkuva ja ahdistava työnteko.

Tästä kuitenkin seuraa se epämiellyttävä ajatus, että ikävät työt näyttäisivät kuuluvan jonkun muun tehtäväksi, koska yhteiskunta kuitenkin tarvitsee siivoojia, myyjiä ja lähihoitajia. Pitkälle koulutetuille ja verbaalisesti lahjakkaille nuorille tällaiset työt eivät välttämättä näyttäytyä hohdokkaina, mutta on kuitenkin vaikea nähdä, millä perusteella juuri heidän olisi saatava vapautus velvollisuudesta elättää itsensä omalla työllään. Tätä perustavaa kysymystä kirjoissa ei haluta kohdata. ■